

وام واژه‌ها در زبان عربی

برگردان از کتاب

إِذَاءُ الْفَلِيلِ فِيمَا فِي كَلَامِ الْعَرَبِ مِنَ الدَّخِيلِ

تألیف: شهناز الدین احمد خفاجی مصری

۶۲۷ - ۱۰۶ ق

ترجمه: دکتر سید حمید طیبیار

استاد پژوهشگاه علوم انسانی

آوای خاور

تهران، ۱۳۹۸

ناشر ایران شناسی و خاورشناسی

www.avayekhavar.ir

info@avayekhavar.ir

Mobile & Telegram: (+98) 930 554 0368

Tel: (+98) 21 888 956 21

Fax: (+98) 21 364 264 58

مرکز پخش: ققنوس

هاماره‌ها در زبان عربی

بررسی از کتاب

شِفَاءُ الْغَلِيلِ فِيمَا فِي كَلَامِ الْعَرَبِ مِنَ الدَّخِيلِ

نویسنده: شهاب‌الدین احمد حقا - ق. ۱۰۰۰ هجری ۹۷۷-۱۰۶۹ ق

ترجمه: دکتر سید حمید طایب

ناشر: آوای خاور

طراح جلد: استاد قباد شیوا

چاپ: لوح

شمارگان: ۳۰۰ نسخه

سال و نوبت چاپ نخست: ۱۳۹۸

قیمت: ۹۰۰۰۰۰ ریال

ISBN: 978-600-9923-01-4

حق چاپ محفوظ و متعلق به انتشارات آوای خاور است. هرگونه نسخه برداری اعم از زیراکس و بازنویسی، ذخیره کامپیوتری، بدون مجوز کتبی ناشر، ممنوع و از طریق مراجع قانونی قابل پیگیری است.

سازمان اسناد و کتابخانه ملی
جمهوری اسلامی ایران

میر شمس الدین

عنوان قرارداد:

عنوان و نام پدیدآور

متخصصات فنی

عبدالحکیم ظاہری

شاہی

وضعیت فهرست نویسی

یادداشت

دادداشت

عنوان دی

Fraser

Einzelnen

موضوع

مؤلف:

موسى
بن غانم بن المزدحم

0.55, 0.50, 0.45.

٥٥٠

شماره کتابشناسی: ۱۰۰

خطابہ: احمد بن محمد، ۷ - ۶۹۱۰ فی.

: شهاب‌الطیل فیما فی کلا بعد از ادخیل فارسی

و امامزاده در زبان عربی، موسی، شیخ، ابن احمد خواجه، مصرس ۹۷۷ - ۱۰۶۹ هـ:

ری: دین محمد حمید طیبیان، ای: ۱۳۹۷.

٢٢٥ :

978-600-9923-01-4 :

فہم :

: بالاي عنوان: شفاه الغليل فيها في كلام العرب من الد.

: کتابخانه به صورت زیر نویس.

: **شعاع الغليل فيها فن كلام العرب من الدخيل.**

: زبان عربی - ولزہا و ترکیبات خارجی

Arabic language -- Foreign words and phrases :

: زبان عربی - روشنائی

Arabic language -- Lexicology :

: طهيمان، حميد، ١٣٣٧-، مترجم

PJ66V-1 (FV, 2V-2) 129V :

HW : _____

DT-1947- :

فهرست

۷.....	پیشگفتار مترجم
۹.....	پیشگفتار مصحح
۹.....	زندگی نامه خفاجی
۱۳.....	جایگاه علمی خفاجی
۱۳.....	فرهنگ شهاب خفاجی
۱۴.....	نثر نویسی خفاجی
۱۴.....	چکامه پردازی خفاجی
۱۷.....	تألیف های خفاجی
۲۰.....	کتاب شفاء الغلیل
۲۱.....	سخنی درباره عربی گردانی واژه های غیرعربی
۲۵.....	پیشگفتار مؤلف
۲۸.....	بخشی در روش دگرگون سازی واژه عربی شده
۲۸.....	بخش ابدال لازم در واژه های فارسی عربی شده
۳۹.....	حرف الف
۷۵.....	حرف باء
۱۰۳.....	حرف تاء
۱۱۵.....	حرف ثاء
۱۱۷.....	حرف جیم

۱۳۵.....	حرف حاء
۱۴۹.....	حرف خاء
۱۶۱.....	حرف دال
۱۷۷.....	حرف ذال
۱۸۱.....	حرف راء
۱۸۹.....	حرف زاء
۱۹۹.....	حرف سین
۲۱۵.....	حرف شین
۲۳۳.....	حرف صاد
۲۴۱.....	حرف ضاد
۲۴۳.....	حرف طاء
۲۵۳.....	حرف ظاء
۲۵۵.....	حرف عین
۲۶۷.....	حرف غین
۲۷۵.....	حرف فاء
۲۸۷.....	حرف قاف
۳۰۹.....	حرف کاف
۳۲۳.....	حرف لام
۳۲۹.....	حرف میم
۳۶۱.....	حرف نون
۳۷۵.....	حرف هاء
۳۷۹.....	حرف واو
۳۸۷.....	حرف لا
۳۸۹.....	حرف یاء
۳۹۳.....	کتابنامه
۴۵۳.....	نمایه

پیشگفتار مترجم

اینجانب در سال ۳۸۶ کتاب به نام *الالفاظ الفارسیه المعربه* تألیف ادی شیرکلدانی «۱۸۶۷-۱۹۱۵م» با عنوان *واژه‌های عربی-فارسی* به فارسی برگردان کردم و مؤسسه انتشارات امیرکبیر آن را در همان سال به چاپ رسانید. این استعاره‌آلود شایان دانشمندان گرامی برخوردار گردید.

پیوسته در این اندیشه بودم کتاب *المعرب من الکلام الاعجمی* تألیف ابومنصور موهوب بن احمد جوالیقی «۴۶۵-۵۴۰ هـ» را که از کتاب‌های معربات است به فارسی برگردان کنم، سرانجام طایر قدس همتم بدرقه راه کرد تا دست کار برگردان کتاب *المعرب* شدم و آن را با نام *واژه‌های عربی‌شده از زبان‌های دیگر* به مؤسسه انتشارات امیرکبیر سپردم.

من بنابر عادت مألوف خویش که در کارهای پژوهشی از استادان و بزرگوارم جناب آقای دکتر فیروز حریرچی - طاب ثراه - کسب فیض می‌کردم، به انگیزه و احساسی که در روند ترجمه کتاب *المعرب* نزد ایشان داشتم از کار اینجانب واقف بود. روزی از روی تمجید و رغیب فرمود: اکنون دو کتاب یادشده را به فارسی برگردانیده‌ای، جای دارد که در همین راستا کتاب *شفاء الغلیل* خفاجی را نیز به فارسی برگردانی. به فرمان مطاع آن فرزانه جنت مکان کتاب *شفاء الغلیل* را به فارسی برگردان کردم چرا که بسیاری از کارهای پژوهشی خود را به مشاورت و اشارت ایشان انجام داده‌ام و سال‌ها جرعه نوش دریای ژرف علم او بوده‌ام.

به ترک خدمت پیرمغان نخواهم گفت چرا که مصلحت خود در آن نمی‌بینم

اینک کتابی که میان دستان خوانندگان ارجمند است برگردان از کتاب *شفاء الغلیل* فیما فی *کلام العرب من الدخیل* از شهاب‌الدین احمد خفاجی مصری «۹۷۷-۱۰۹۶ هـ» است که اینجانب آن را با بهره گرفتن از دو چاپ زیرآماده ساخته‌ام:

۱. شفاء الغلیل: خفاجی، احمد بن محمد، تصحیح و تعلیق محمد عبدالمنعم خفاجی، المكتبة الازهریة للتراث، قاهره، بی‌تا.

۲. شفاء الغلیل: خفاجی، احمد بن محمد، تحقیق و تصحیح کشاکش، محمد، دارالکتب العلمیه، بیروت، ۱۴۱۸ ه.ق.

از آن روی که فرهنگ‌ها و معجم‌های عربی‌ای که در میان مآخذ و منابع، در پایان کتاب آمده‌است بارها و بارها در کشورهای مختلف عربی به چاپ رسیده‌است و بیشتر آن‌ها بر حسب حروف الفبا تنظیم یافته‌است نیازی به دادن مشخصات چاپی کامل آن‌ها نبود و به یادکرد نام فرهنگ‌ها و مؤلفان آن‌ها بسنده گردید.

بنده این کتاب را به صرف خدمت ناچیزی به جویندگان وام‌واژه‌ها و پژوهندگان درباره‌ی خاستگاه و اصالت لغت و سیر تحول و تطوّر آن‌ها از زبانی به زبان دیگر، به فارسی برگردان کردم و به کرامت و دعای خیر خوانندگان ارجمند چشم دارم و به لطف و عفو الهی امیدوارم که سهوها و کوتاهی‌های کار را بر من ببخشایند.

هاتفی ارغوش بیخانه دوش گفت: ببخشند گنه می بنوش
لطف الهی بکند کار عوش مژده رحمت برساند سروش

بجانب من هو علی کل شیء قدیر و بالاجابة جدیر

سید حمید طیبیان

۱۳۹۷/۱۰/۲۶